ORTAÖĞRETİM GÜZEL SANATLAR LİSESİ

DESEN 9

YARDIMCI KAYNAK KİTAP

1. ÜNİTE: DESENİN TANIMI VE RESİM SANATINDAKİ YERİ

Ders Dünyası
https://dersdunyasi.net/

DESEN NEDİR?

Desen denilince aklınıza neler geliyor? Görsel sanatlar, resim, plastik sanatlarla desenin nasıl bir ilgisi vardır?

Hatırlayalım

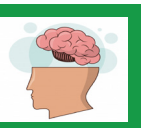

İlkokul ve ortaokul dönemlerinde görsel sanatlar dersi görümüştük. Bu derslerde desen ile ilgili neler yaptığınızı hatırlayınız. Hatırladıklarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kısaca "çizgi", veya "çizgi resim" şeklinde tarif edebileceğimiz "desen" kavramı Fransızca "dessin" sözünden Tükçeleştirilmiştir.

Türk Dil Kurumuna göre desen;

1. Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerine yapılan çizim

2. Tahta, çini, kumaş, kâğıt vb. yüzeylerin üzerinde varlıkları, nesneleri belirli çizgilerle gösterme, tasvir etme

3. Görsel bir etki yaratmak amacıyla yapılmış çizgi resimlerin hepsi

4. Desen yapma sanatı, şeklinde tarif edilmektedir:

Desen, çok farklı araçla çeşitli yüzeylerin üstüne çizgilerle yapılan iki boyutlu biçimlemeleri içeren bir görsel sanattır. Desen kavramıyla görsel bir etki ortaya koymak amacıyla yapılmış çizgi resimlerin tamamı kastedilmektedir.

"Desen, bir çizgiyle yürüyüşe çıkmaktır'' der, Paul KLEE.

Eski insanların mağara duvarına yaptığı hayvan figürlü desenler

Ders Dünyası

Eski insanların mağara duvarına yaptığı hayvan figürlü desenler

Prof. Ahmet ATAN;

"Resim göze yönelik bir sanat, desen de resim sanatının temelidir. Nasıl ki temelsiz bina olmazsa, desensiz de resim sanatı olmaz. Buna göre desen sanatsal bir resim yapma eylemdir. Desen, plastik sanatlar alanında görsel bir ifade yoludur. Tabiat'ta her obje insan eksenlidir. Objenin çizgisel not edilmesi desen olarak tanımlanabilir. Buna göre, çizgisel bağlamda not eden varsa, not edilen de vardır. Biçim haline gelmemiş bir sanatın düşünülmesi mümkün değildir. Görünen her obje, kendine has bir "görsel sinyal" gönderme merkezidir. Dış aleme yansıyan her eylem temelinde düşünsel bir kök ve birikim taşır. Nesne'nin sahip olduğu algısal yapı ve derinlik, görsel iletişimin kurulma gerekçeleridir. İnsan görüntülere dayalı göstergede bulunma eyleminde bulunur. Özgünlük, yöntembilimsel bir çizimle özgürce sunulur.

Objelerle görsel iletişim kurmaya çalışan insanoğlu, "çizgisel grameri" kullanarak kendine göre bir "görsel dil" yaratmanın temellerini attı. Kuşkusuz bu görsel dilin ilk örneklerini Altamira ve Lascaux Mağara duvarlarında görebiliyoruz. Sadece bu görüntüler dahi insanoğlunun Paleolitik dönemde nasıl bir "gözlem ve göstergem" gücüne sahip oldukları hakkında net bilgiler verebiliyor. Altamira ve Lascaux mağara duvarlarındaki desenler, o dönem desen çizerleri ile günümüz insanları arasında bilgi paylaşımında bulunabiliyor. Çizmeyi ve çizdiklerini basit yöntemlerle yüzyıllar sonrasına ulaştırabilmeyi başaran bu Altamira ve Lascaux Mağara duvarları desen çizerlerini saygıyla anmak gerekir. Binlerce yıllık bir geçmişe sahip olan bu ilk desen örnekleri, günümüz çağdaş resim sanatının en güçlü referansları olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda bu "primitif desen çizer ustaların" desen sanatçılığının ilk duayenleri olarak da kabul edilebilir." (http://ahmetatan.blogspot.com/2007/05/desen-nedir.html)

şeklinde desenle ilgili değerlendirmelerde bulunmaktadır.

https://dersdunyasi.net/

Eski insanların mağara duvarına yaptığı hayvan figürlü desenler

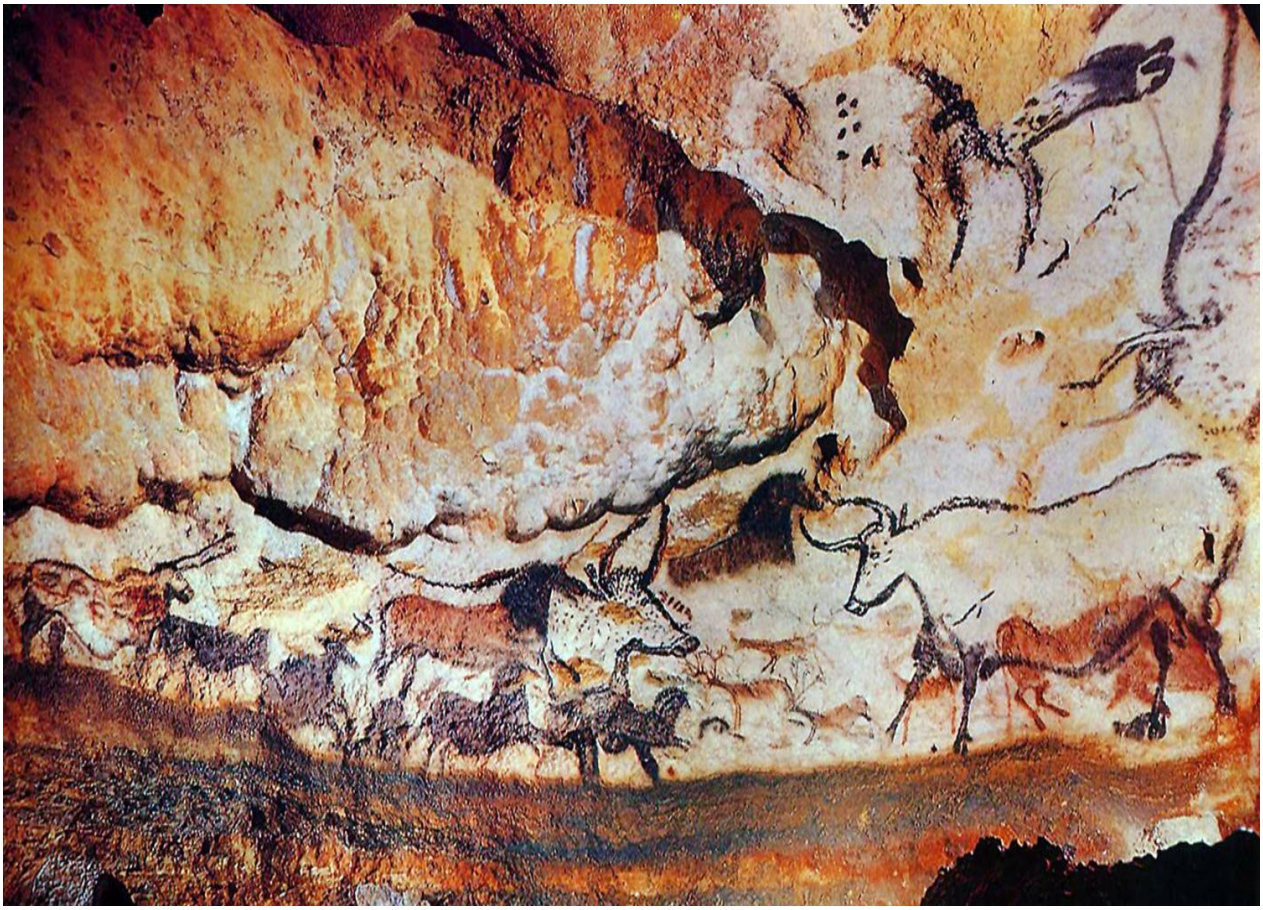

Eski insanların mağara duvarına yaptığı hayvan figürlü desenler

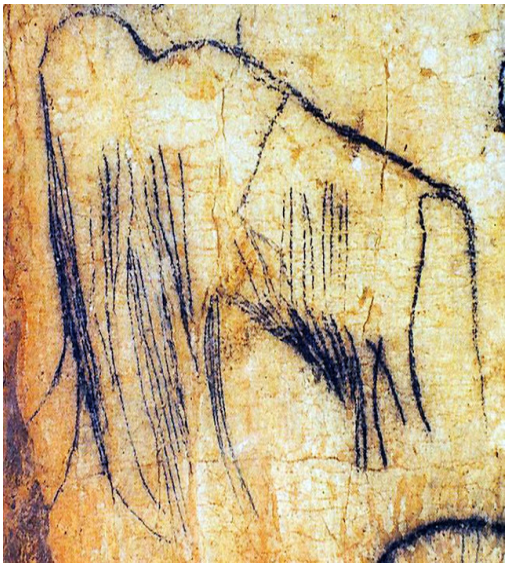

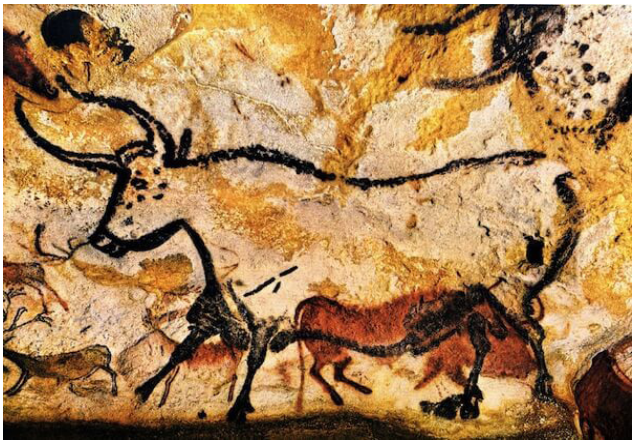

https://dersdunyasi.net/

Desen de önemli olan el, göz ve beyin koordinasyonunun sağlanmasıdır. Doğaya konulan bütün nesneler desenin konusu içine girer. Maddi olarak yaratılan bütün varlıkların biçimi model olarak alınıp desen şeklinde çizilebilir.

Bu varlıkların çiziminde başarılı olmak için ayrıntılı incelenmeli ve iyi bir gözlem yapılmalıdır. Desen çizen herkesin farklı bir çizgi karakteri olur. Bu nedenle her bir varlığın çiziminde farklı yorumlar ve analizler ortaya çıkar.

Desen diğer görsel ve plastik sanatların da temelini oluşturur. Desen çizgisel bir anlatım ve ifade yöntemidir. Bütün sanatçılarda desen önemli bir yer tutar. Sanat hayatına başlayanlar önce desenle bu işin içine girer.

Güzel sanatlar liseleri ve fakültelerine de öğrenci alınırken en önemli ölçütlerden birisi de yine desendir.

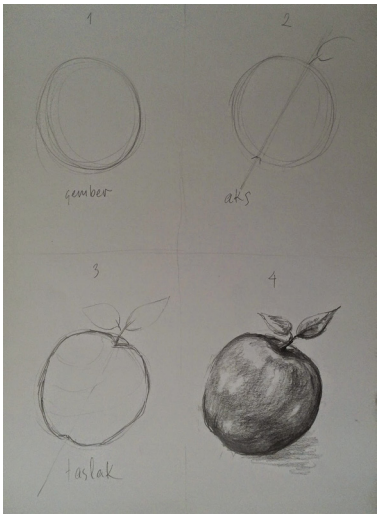

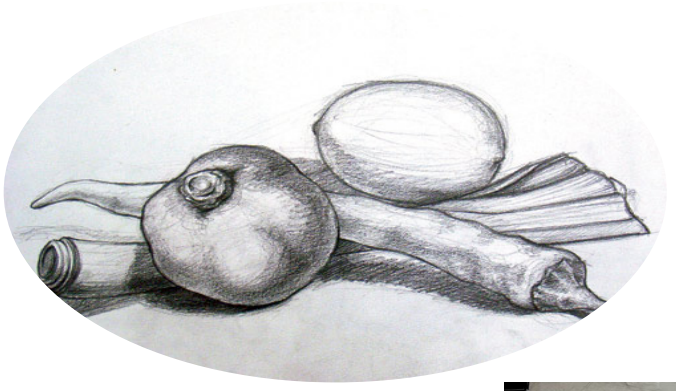

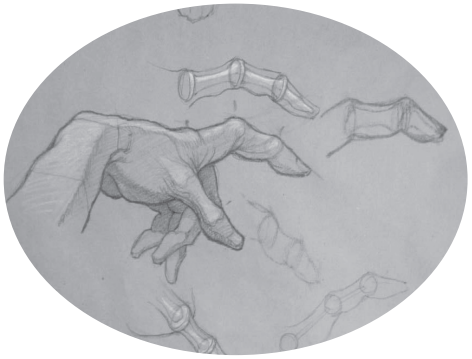

Leonarda Da Vinci.
Baş etüdü

Raffaello Sanzio.
Meryem, Çocuk ve Saint Join

Abidin Dino.
El deseni

Pablo Picasso.
Kedi portresi

Mehmet Başbuğ.
Köylü kadın deseni

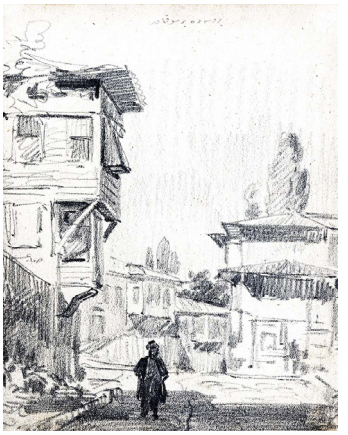

Hoca Ali Rıza.
Peyzaj

Neşet Günal.
Desenler

Rasim Soylu.
Matkap deseni

Joan Miro.
Horoz.

Düşünelim / Tartışalım

Neden Güzel Sanatlar Lisesi ve Fakültelerine öğrenci alınırken desen çizdirilir ve neden sanatçılar desen üzerinde bu kadar fazla durmaktadırlar? Düşününüz. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız ve tartışınız.

https://dersdunyasi.net/

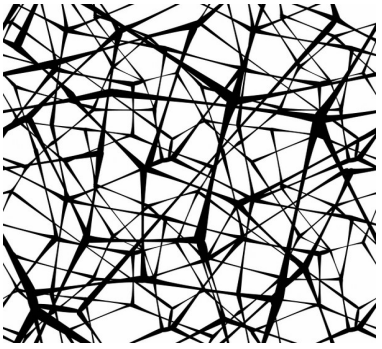

BİLGİ NOTU

GELENEKSEL SANATLAR

DESEN TASARIMI

Programın amacı, desen tasarımında temel tasarım ve karakalem resim bilgilerini kullanarak Türk motifleri ile desen tasarlayabilme bilgi ve becerisi kazandırılmaktadır.

Kültür tarihimizde önemli bir unsuru olan Tezyini Sanatlar, Desen Tasarımı açısından son derece zengin ve çeşitlidir. Kompozisyonları meydana getiren motifler ve bunları bir araya getiren desenler öz kültürümüzün çok değerli eserleridir. Yüzyıllar boyunca milletimizin sanat zevkini, estetik anlayışını, günlük hayattaki yerini ve önemini en mükemmel şekli ifade eden sanat dallarından biriside Türk tezyinatıdır.

Desen Tasarımında temel tasarım ve karakalem resim bilgilerini kullanarak Türk motifleri ile desen tasarlayabilme bilgi ve becerisi kazandırılmaktadır. Nokta, çizgi, leke, renk, doku, ışık-gölge, kompozisyon, denge bilgileri kullanarak tasarım öğelerini tanıma, tasarım prensiplerini ve tasarlama becerisi kazandırılır. Tezhip, Çini, Minyatür ve Katı' sanatımızın alt yapısında kullanılan işlemelerin ilk aşamasıdır. İyi desen çizebilmek için çizgi, hareket, denge, hacim, oran, form ritim, kompozisyon, ışık ve renk kavramlarının öğrenilmesiyle sağlanabilir.

http://www.gelenekselsanatlarakademisi.com/branslar-Desen-Tasarimi

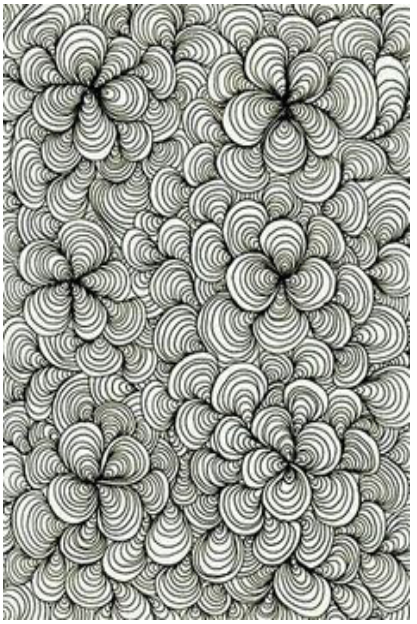

BUNLARI DA BİLELİM

Aşağıdaki metni kelimelere takılmadan hızlıca okuyunuz. Zihninizde kalan manaları ve neler anladığınızı kısaca arkadaşlarınızla paylaşınız.

Daha sonra bir sözlükten kelimelerin anlamlarına da bakarak teker teker anlamaya çalışınız. İlk anladıklarınızla sonraki anladıklarınız arasındaki farkları belirleyiniz.

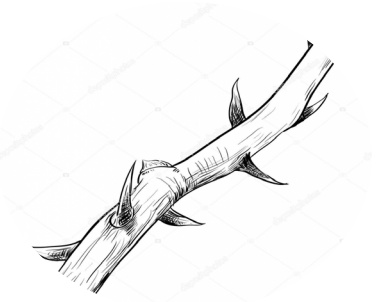

İKİNCİ NOKTA

"O Allah herşeyi en güzel şekilde yarattı" (Secde Sûresi, 32:7) âyetinin bir sırrını izah eder. Şöyle ki:

Herşeyde, hattâ en çirkin görünen şeylerde, hakikî bir hüsün ciheti vardır. Evet, kâinattaki herşey, her hadise, ya bizzat güzeldir, ona hüsn-ü bizzat denilir; veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-ü bilgayr denilir. Bir kısım hadiseler var ki, zahiri çirkin, müşevveştir. Fakat o zahirî perde altında gayet parlak güzellikler ve intizamlar var. Ezcümle:

Bahar mevsiminde fırtınalı yağmur, çamurlu toprak perdesi altında, nihayetsiz güzel çiçek ve muntazam nebâtâtın tebessümleri saklanmış. Ve güz mevsiminin haşin tahribatı, hazin firak perdeleri arkasında, tecelliyât-ı celâliye-i Sübhâniyenin mazharı olan kış hadiselerinin tazyikinden ve tâzibinden muhafaza etmek için, nazdar çiçeklerin dostları olan nazenin hayvancıkları vazife-i hayattan terhis etmekle beraber, o kış perdesi altında nazenin, taze, güzel bir bahara yer ihzar etmektir. Fırtına, zelzele, veba gibi hadiselerin perdeleri altında gizlenen pek çok mânevî çiçeklerin inkişafı vardır. Tohumlar gibi neşvünemasız kalan birçok istidat çekirdekleri, zahiri çirkin görünen hadiseler yüzünden sünbüllenip güzelleşir. Güya umum inkılâplar ve küllî tahavvüller birer mânevî yağmurdur.

Fakat insan, hem zahirperest, hem hodgâm olduğundan, zahire bakıp çirkinlikle hükmeder. Hodgâmlık cihetiyle, yalnız kendine bakan netice ile muhakeme ederek şer olduğuna hükmeder. Halbuki, eşyanın insana ait gayesi bir ise, Sâniinin esmâsına ait binlerdir. Meselâ, kudret-i fâtıranın büyük mu'cizelerinden olan dikenli otları ve ağaçları muzır, mânâsız telâkki eder. Halbuki onlar, otların ve ağaçların mücehhez kahramanlarıdırlar. Meselâ, atmaca kuşu serçelere tasliti, zahiren rahmete uygun gelmez. Halbuki, serçe kuşunun istidadı, o taslitle inkişaf eder. Meselâ, "kar"ı pek bâridâne ve tatsız telâkki ederler. Halbuki, o bârid, tatsız perdesi altında

https://dersdunyasi.net/

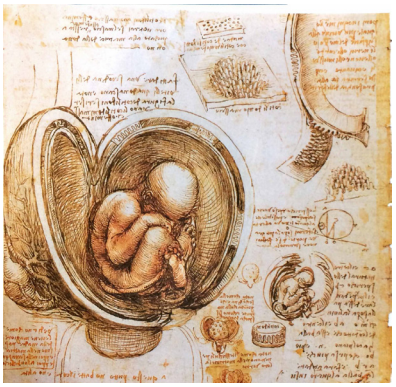

o kadar hararetli gayeler ve öyle şeker gibi tatlı neticeler vardır ki, tarif edilmez.

Hem insan, hodgâmlık ve zahirperestliğiyle beraber, herşeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ettiğinden, pek çok mahz-ı edebî olan şeyleri hilâf-ı edep zanneder. Meselâ, alet-i tenasül-ü insan, insan nazarında bahsi hacâlet-âverdir. Fakat şu perde-i hacâlet, insana bakan yüzdedir. Yoksa, hilkate, san'ata ve gayât-ı fıtrata bakan yüzler öyle perdelerdir ki, hikmet nazarıyla bakılsa ayn-ı edeptir, hacâlet ona hiç temas etmez.

İşte, menba-ı edep olan Kur'ân-ı Hakîmin bazı tâbirâtı bu yüzler ve perdelere göredir. Nasıl ki, bize görünen çirkin mahlûkların ve hadiselerin zahirî yüzleri altında gayet güzel ve hikmetli san'at ve hilkatine bakan güzel yüzler var ki, Sâniine bakar; ve çok güzel perdeler var ki, hikmetleri saklar; ve pek çok zahirî intizamsızlıklar ve karışıklıklar var ki, pek muntazam bir kitabet-i kudsiyedir.

http://www.erisale.com/#content.tr.1.314

Metni Değerlendirelim

1. Yukarıdaki metinde de geçen "O Allah herşeyi en güzel şekilde yarattı" (Secde Sûresi, 32:7) **ayetinden ne kastedilmektedir. Metne ve düşüncelerinize göre aşağıya yazınız.**

.....

.....

.....

.....

2. Metinde "Evet, kâinattaki herşey, her hadise, ya bizzat güzeldir, ona hüsn-ü bizzat denilir; veya neticeleri cihetiyle güzeldir ki, ona hüsn-ü bilgayr denilir." **şeklinde geçen** "hüsn-ü bizzat" **ve** "hüsn-ü bilgayr" **kavramlarının anlamı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?**

A) Bizzat güzel - dolayısıyla güzel

B) Bizzat çirkin - dolayısıyla çirkin

C) Başkasına göre güzel - kendi kendine güzel

3. Aşağıdakilerden doğru olanların başına (D), yanlış olanların başına (Y) yazınız.

(...) Dikenli otlar ve ağaçlardaki dikenler faydasız ve zararlı değil onlar otların ve ağaçların koruyucu kahramanlarıdırlar.

(...) Tohumlar gibi neşvünemasız kalan birçok istidat çekirdekleri, zahiri çirkin görünen hadiseler yüzünden sünbüllenip güzelleşemiyor.

Ders Dünyası

Ders Dünyası
https://dersdunyasi.net/